Minister
Klimatu i Środowiska

DGO-SGO.050.35.2024.KD
3471684.13778261.11149933
Warszawa, 28-11-2024

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w nawiązaniu do oświadczenia senatorskiego złożonego przez senatora Zygmunta Frankiewicza, Andrzeja Dziubę i Wadima Tyszkiewicza podczas 21. posiedzenia Senatu RP w dniu 30 października 2024 r. w sprawie likwidacji nielegalnych źródeł składowisk odpadów niebezpiecznych wraz z załączonym apelem mieszkańców gminy Mykanów, BPS/043-21-502/24, uprzejmie informuję.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że resort klimatu i środowiska zdaje sobie sprawę jak trudnym i nierzadko budzącym obawy lokalnych społeczności jest problem nielegalnie nagromadzonych odpadów, zwłaszcza niebezpiecznych. Jak również z jakimi problemami borykają się jednostki samorządu terytorialnego w związku z nagromadzonymi odpadami. Dlatego też problem nielegalnie deponowanych odpadów jest jednym z priorytetów obecnego Rządu.

W ramach realizacji wspomnianego priorytetu Ministerstwo Klimatu i Środowiska na początku tego roku rozpoczęło prace nad mechanizmem wydatkowania środków finansowych z budżetu państwa na dofinansowanie usunięcia nielegalnie zdeponowanych odpadów (program pilotażowy). Niemniej jednak ze względu na brak możliwości prawnych na uruchomienie środków z rezerwy celowej budżetu państwa na usuwanie odpadów w resorcie klimatu i środowiska rozpoczęto również prace legislacyjne nad stworzeniem możliwości przekazania środków z ww. źródła finansowego na usunięcie nielegalnie nagromadzonych odpadów niebezpiecznych. Uchwalona w dniu 21 listopada 2024 r przez Sejm RP ustawa (skierowana już do Senatu RP) obejmuje przepis wprowadzający podstawę prawną do przekazania właściwym organom administracji środków z rezerwy celowej budżetu państwa na usuwanie odpadów. Jednocześnie należy podkreślić, że Minister Klimatu i Środowiska stara się o pozyskanie środków z budżetu państwa na dofinansowanie działań administracji polegających na usuwaniu nielegalnie zdeponowanych odpadów, w tym środków z rezerwy celowej. W momencie zabezpieczenia środków w budżecie państwa w 2025 r. na zadania, o których mowa w art. 26a ustawy o odpadach (*tj. w przypadku, gdy ze względu na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska konieczne jest niezwłoczne usunięcie odpadów - właściwy organ administracji podejmuje działania polegających na usunięciu odpadów*) środki finansowe z rezerwy celowej będą wydatkowane z uwzględnieniem stopnia zagrożenia powodowanego przez odpady, w tym odpady niebezpieczne, dla życia i zdrowia ludzi, środowiska oraz dla infrastruktury, w tym infrastruktury krytycznej.

Warto przy tym zwrócić uwagę, że docelowym źródłem dofinansowania do usuwania porzuconych odpadów będzie nadal program priorytetowy „Usuwanie porzuconych

odpadów" Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dedykowany organom administracji właściwym do usunięcia odpadów.

Ponadto co roku NFOŚiGW oraz Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) ogłaszają również nabory wniosków na zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zaplanowane przez państwowe jednostki budżetowe (m.in. przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska (RDOŚ)). W bieżącym roku NFOŚiGW przyznał dofinansowanie o które wnioskował Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska dla RDOŚ w Bydgoszczy na realizację zadania pn.: *„Projekt planu remediacji dla tzw. przedpola kompleksu składowisk odpadów Zielona"* w wysokości 515 000,00 zł. Wypłata środków planowana jest w 2025 r.

Oprócz tego wsparcie finansowe likwidacji miejsc nielegalnego deponowania odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, można będzie uzyskać w ramach naborów ciągłych przeprowadzanych przez WFOŚiGW. Preferowana jest pomoc w formie pożyczek z możliwością umorzenia części kwot. Zgodnie z informacjami od WFOŚiGW w Białymstoku, Katowicach, Krakowie, Rzeszowie i Toruniu na 2025 r. planowane jest udzielenie tego rodzaju wsparcia w kwocie 74,85 mln zł. Po opracowaniu planów finansowych na 2025 r. przez wszystkie WFOŚiGW kwota ta ulegnie zwiększeniu. Natomiast na dofinansowanie w formie bezzwrotnych dotacji NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Katowicach i Rzeszowie zaplanowały kwotę 36,0 mln zł.

Co więcej projekty z zakresu rekultywacji i remediacji terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych mogą uzyskać wsparcie z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS). NFOŚiGW, jako Instytucja Wdrażająca, w terminie 30.09.2024 r. - 29.11.2024 r. prowadzi nabór wniosków w trybie konkurencyjnym. Nabór w szczególności dedykowany jest usuwaniu zanieczyszczeń po zlikwidowanych zakładach będących własnością Skarbu Państwa, a aplikować o środki mogą jednostki samorządu terytorialnego oraz regionalne dyrekcje ochrony środowiska. Budżet naboru wynosi 150 mln zł ze środków UE. Wsparcie udzielane jest w formie dotacji bezzwrotnej,

Natomiast nawiązując do odpowiedzialności za usuwanie odpadów oraz planów na rozwiązanie tego problemu należy wskazać, że w przepisach obowiązującego prawa można znaleźć wiele wymagań mających na celu ograniczenie pożarów odpadów, procederu nielegalnego porzucania odpadów jak i likwidacji jego skutków (np. wysokie kary za łamanie obowiązujących wymagań prawa, szczegółowe wymagania dla podmiotów gospodarujących odpadami).

Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach[1] określają również sposób egzekwowania od posiadaczy odpadów usuwania nielegalnie nagromadzonych przez nich odpadów. Ustawa określa dwa przepisy określające procedurę usunięcia przez posiadacza odpadów nielegalnie nagromadzonych odpadów, tj.:

- art. 26 – dotyczy przypadków, gdy posiadacz odpadów nagromadził odpady w miejscu do tego nieprzeznaczonym, tj. bez uzyskanego wcześniej zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów;

- art. 47 - dotyczy przypadku, gdy obowiązek usunięcia odpadów powstał w związku z wydaniem decyzji o cofnięciu zezwolenia na zbieranie odpadów lub zezwolenia na

[1] Dz.U. z 2023 r. poz. 1587

przetwarzanie odpadów, stwierdzeniem nieważności, uchyleniem lub wygaśnięciem decyzji zezwalającej na zbieranie odpadów lub zezwalającej na przetwarzanie odpadów. Posiadacz odpadów jest obowiązany do usunięcia odpadów i negatywnych skutków w środowisku lub szkód w środowisku w rozumieniu ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie[2], w ramach prowadzonej działalności objętej zezwoleniem, na własny koszt.

W przypadku braku realizacji decyzji wskazującej o konieczności usunięcia odpadów przez posiadacza odpadów zastosowanie mają przepisy o egzekucji w administracji. W wyniku postępowania egzekucyjnego posiadacz powinien usunąć odpady. Jeżeli zastosowane środki egzekucyjne nie doprowadzą do wykonania obowiązku o charakterze niepieniężnym, właściwy organ ochrony środowiska powinien przeprowadzić wykonanie zastępcze decyzji.

Odrębnym trybem w przypadkach, gdy odpady powodują zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska i konieczne jest ich niezwłoczne usunięcie, jest art 26a ustawy o odpadach. Ww. artykuł pozwala organom administracji (w zależności od właściwości jest to regionalny dyrektor ochrony środowiska, marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz lub prezydent miasta) do podjęcia się usunięcia nielegalnie nagromadzonych odpadów. Natomiast po usunięciu i zagospodarowaniu nielegalnie nagromadzonych odpadów organ żąda od posiadacza odpadów odpowiedzialnego za gospodarowanie odpadami zwrotu poniesionych przez siebie kosztów.

Podkreślenia wymaga fakt, że w każdym przypadku to posiadacz odpadów, który nielegalnie nagromadził odpady, powinien zostać obciążony kosztami ich usunięcia zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci" wyrażoną w art. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska[3]. Ponadto należy mieć na uwadze, że w ustawie o odpadach wprowadzono szereg regulacji wskazujących, iż za zagospodarowanie odpadów odpowiada posiadacz odpadów, wraz z poniesieniem wszystkich kosztów w tym zakresie.

Niezależnie od powyższego chciałabym dodać, że z uwagi na skalę nadal stwierdzanych w gospodarce odpadami nieprawidłowości oraz zagrożenia, jakie mogą one powodować, zasadne jest rozważenie wprowadzenia dalszych rozwiązań, w tym o charakterze legislacyjnym. Miałyby one na celu zarówno usprawnienie usuwania nielegalnie nagromadzonych odpadów, ale przede wszystkim zminimalizowanie powstawania ich w przyszłości.

Nawiązując do ostatniego pytania informuję, że z uwagi na niewystarczające zasoby finansowe na usuwanie porzuconych odpadów w skali kraju, planowanie takiego zadania, a w szczególności monitorowanie poprzez wskaźnik, jest nieuzasadnione.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Anita Sowińska
Podsekretarz Stanu

---

[2] Dz.U. z 2020 r. poz. 2187, z późn. zm.
[3] Dz. U. z 2021 r., poz. 1973, z późn. zm.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

- Departament Spraw Parlamentarnych, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów